

Zelena akcija je u utorak, 26. lipnja, podnijela tužbu Upravnom sudu u Rijeci protiv rješenja Ministarstva zaštite okoliša i energetike kojim je zahvat HES Kosinj ocijenilo prihvatljivim za okoliš.

U svojoj tužbi, Zelena akcija dokazuje kako u postupku procjene utjecaja na okoliš za HES Kosinj nisu bili ispunjeni zakonom propisani uvjeti za zaštitu okoliša. „Taj je zahvat bilo potrebno ocijeniti neprihvatljivim za okoliš s obzirom na manjkavosti studije o utjecaju na okoliš te određene propuste i greške u proceduri“, izjavila je Željka Leljak Gracin, pravnica Zelene akcije.

Podsjećamo, riječ je o starom HEP-ovom projektu koji je zamišljen još prije više od 40 godina, a kojim je predviđena izgradnja hidroelektrane Kosinj i pripadajućeg akumulacijskog jezera na rijeci Lici (uz već postojeću HE Sklope i akumulaciju Kruščica). S okolišnog aspekta, možda je najupitnija izgradnja preko 6 km (!) dugačke injekcijske zavjese. To pretpostavlja upumpavanje preko 75.000 tona cementa u osjetljive podzemne ekosustave kako bi se osigurala vododrživost akumulacije u ovom poroznom, krškom terenu.

Uz činjenicu da je projekt planiran na prirodno vrijednom području koje se djelomično preklapa i s ekološkom mrežom NATURA 2000, najveći će utjecaj imati na stanovnike Kosinjske doline i okolnih područja. Naime, izgradnjom akumulacijskog jezera površine 1155 ha u potpunosti će biti potopljena naselja Gornji Kosinj i Mlakva, a njihovo stanovništvo raseljeno.

Na te i brojne druge nedostatke studije utjecaja na okoliš, Zelena akcija je upozoravala i tijekom javne rasprave. U obrazloženju rješenja o prihvatljivosti zahvata navodi se kako su neki od komentara usvojeni. Međutim, pošto javnosti nije omogućen uvid u te izmjene, ne može se procijeniti u kojoj su mjeri te primjedbe zaista adekvatno usvojene. „Smatramo kako to dovodi u pitanje svrhu javne rasprave, kao i samog postupka procjene utjecaja na okoliš. Na taj se način stvara dojam da se radi o pukim formalnostima kako bi se ispoštovala zakonska obveza i progurali projekti za koje je unaprijed odlučeno da moraju proći“, rekla je Leljak Gracin.

Nadalje, u studiji se na više mjesta jasno navodi neodvojiva povezanost sustava HES Kosinj s planovima za izgradnju hidroelektrane Senj 2. Oba ta zahvata u okoliš dio su istog hidroenergetskog sustava Senj, no usprkos toj činjenici, postupak procjene utjecaja na okoliš proveden je zasebno za HES Kosinj, a zasebno za HE Senj 2. Točnije, jedan zahvat u okoliš, rascjepkan je na 2 manja zahvata umjesto da se radila studija utjecaja na okoliš za cjelokupni zahvat.

„Prema tumačenjima Direktive o procjeni utjecaja zahvata na okoliš, zabranjeno je jedan zahvat dijeliti na više manjih kako bi se na obmanjujući način smanjio njihov ukupni utjecaj

na okoliš. Procjenu utjecaja na okoliš potrebno je napraviti za cjelokupni zahvat“, komentirala je Leljak Gracin.

Osim toga, u studiji nisu adekvatno obrađene različite varijante zahvata u okoliš. To znači da nije obrađena nulta varijanta, odnosno varijanta u kojoj se objekt ne gradi, kao niti alternativni načini proizvodnje električne energije, alternativne lokacije za smještaj hidroelektrane ili mogućnost smanjenja potrošnje električne energije putem mjera energetske učinkovitosti.

Arhiva

- Ili već jednom počnite graditi i dovršite projekt HES Kosinj, ili od njega definitivno odustanite, mi desetljećima živimo u stalnom pritisku od preseljenja, ne možemo ništa graditi ni planirati, jedna je od poruka stanovništva Kosinja i okolnih mjesta upućena s danas održane javne rasprave u Perušiću o Studiji utjecaja na okoliš za izgradnju hidroenergetskog sustava Kosinj/Senj.

Jednomjesečna javna rasprava započela je 17. listopada, a na izradi studije na okoliš sudjelovalo je više od 50 stručnjaka iz raznih oblasti, a uz Elektroprojekt kao nositelja u izradi SUO-a sudjelovali su Ekonerg, Oikon, Dvokut-ecro i IGH. Riječ je o vrlo dugim istražnim radovima kako bi se utvrdili kriteriji i uvjeti pod kojima će budući sustav HES Kosinj raditi, a da se ne ugroze i ponorski prostori kao što su Markov i Dankov ponor s pripadajućim speleološkim vrijednostima i endemskim formama života.

Područje Kosinja već je, kazao je Zlatko Pletikosić iz Elektroprojekta, 40 godina predodređeno za izgradnju i dogradnju sadašnjeg sustava akumulacije voda rijeka Like i Gacke koje podzemnim tunelima Lika-Gacka, Švica-Maraci i Gusić polje-Hrmatine vodom iz akumulacijskog jezera Kruščica opskrbljuju turbine HES Senj, to jest HE Sklope snage 22,5 MW i HE Senj snage 216 MW. S obzirom na bujični karakter Gacke i posebno Like, postojeći sustav s jezerom Kruščica zapremine oko 140 milijuna kubnih metara nije mogao zaprimiti kapacitete ukupnog dotoka 700 milijuna kubnih metara vode Like i još 400-tinjak milijuna kubnih metara vode Gacke, niti ih je mogao transferirati na turbine HE Senj, pa je posljedica bilo poplavljanje područja Gornjeg Kosinja.

Rješenje za koje se kao investitor zalaže HEP bila bi izgradnja brana Kosinj i Bakovac čime bi se stvorila nova akumulacija zapremine od 340 milijuna kubnih metar na površini od oko 11,5 kvadratnih kilometar, izgradnje tunela Bakovac-Lika i HE Kosinj. Time bi postojeće jezero Kruščica i buduće Kosinj svojim korisnim volumenom mogla primiti 35 posto srednjeg godišnjeg dotoka Like i Gacke i 58 posto srednjeg godišnjeg dotoka Like. Po sadašnjim procjenama, troškovi izgradne HES Kosinj, uključujući i troškove izvlaštenja, iznosili bi oko 221 milijun eura. Javna rasprava, kazao je Tomislav Tomić iz HEP-a, upravo je nužan korak u

slijedu prihvaćanja ili odbijanja SUO-a, a to je, dodao je Tomić, i neizostavan dio procedure do donošenja konačne odluke hoće li HEP ići u taj projekt ili odustati od njega nakon desetljeća razmatranja i terenskih istraživanja.

Postojeći hidroenergetski sustav Lika-Gacka danas ima kapacitet od 238,5 MW, i s prosječnom godišnjom proizvodnjom od 1,15 TWh čini 20-ak posto godišnje HEP-ove proizvodnje u hidroelektranama, odnosno 10 posto ukupne HEP-ove godišnje proizvodnje. Izgradnjom druge faze HE Senj, odnosno HES Kosinj, predviđa se povećanje proizvodnje energije za oko 320 GWh godišnje, ali treba naglasiti i povećanje pouzdanosti usluge sekundarne regulacije snage i frekvencije koju danas hrvatskom elektroenergetskom sustavu pruža HE Senj. Takvom povećanom sposobnošću energetskeg uravnoteženja sustava oslobodit će se i prostor za veći prihvata energije i iz obnovljivih izvora energije. Mimo tog energetskeg učinka, realizacijom druge faze HES Kosinj povećat će se stupanj zaštite od poplava u Kosinjskom polju, a na sigurnosti će dobiti i vodoopskrbni južni krak vodovodnog sustava Primorja.

Alternativno rješenje gradnjom uzvodnih manjih akumulacija i retencija rezultirali bi, stoji u studiji optimalnog korištenja voda Like i Gacke, potapanjem većih površina, rušenjem većeg broja objekata, iseljenjem većeg broja domaćinstava, slabijim energetskeg iskorištenjem postojećih voda, a poplave Kosinjske doline i Lipovog polja ostale bi i dalje problem. Pri izradi SUO-a, kazao je Pletikapić, analiziralo se 18 sektorskih poglavlja, a među identificiranim ključnim mogućim utjecajima zahvata na okoliš istaknuti su trajno zaposjedanje dijela kopnenog staništa, prenamjena kopnenoga u vodeno stanište, utjecaj na vode, utjecaj na stanovništvo, utjecaj na kulturno-povijesnu baštinu, te utjecaj na krajobraz. Nastankom akumulacije potopit će se naselja Gornji Kosinj i Mlakva, u kojima se već za 30 posto smanjio broj stanovnika, a i među sadašnjih 180-ak u 95 kućanstava, čak njih 78 posto ovisi o mirovinama. Anketama sa svakim kućanstvom utvrđeno je da 65 posto njih pristaje na naknadu za preseljenje.

Međutim, dio javnoj raspravi prisutnog stanovništva izradio je ogorčenost dugotrajnošću i neizvjesnošću oko toga hoće li se na kraju graditi HES Kosinj ili neće, a u međuvremenu koje traje desetljećima, nisu mogli ishoditi nikakve građevinske dozvole niti planirati svoj kao ni život svojih potomaka. Dok jedni kažu „ili to već jednom izgradite i dovršite ili odustanite“, druge muči pristup znanstvenika vezan za ispitivanje ugroženosti biljnih i životinjskih vrsta u sklopu Ekološke mreže Natura 2000, pa s rezignacijom kažu „brinete se za vidre, za ptice i rakove, a gdje je tu briga na za nas, za čovjeka“.

Željka Leljak Gracin iz Zelene akcije kazala je da su i u ovom, kao i u drugim sličnim projektima s izgradnjom akumulacija javnosti i lokalnoj zajednici uvijek ponuđene priče o

prosperitetu lokalnoga gospodarstva, a posebno turistička perspektiva uz jezera, ali da se od toga ništa nigdje ne ispunjava. Osim toga, Leljak Gracin izrazila je sumnju u ekonomsku isplativost izgradnje tako velikih akumulacija na krškim područjima s poroznošću terena i teškim očuvanjem vode.

Glavni projektant zahvata Marijan Marasović kazao je da su sve naše akumulacije na krškim terenima gdje se uspješno zatvaraju ustanovljene šuplje zone. Na opasku o štetnosti velikih oscilacija vodostaja akumulacija, Marasović je kazao da će akumulacije u skladu s radom HE Senj regulirati vodostaj i održavati ga, s iznimkom rujna kad će i iz tehnoloških i hidroloških razloga jezera imati najnižu razinu, te da zato neće biti drastičnih kolebanja vodostaja.

Vedran Jurić iz HEP-a, govoreći o isplativosti tog projekta, kazao je da će se odluka donositi kad se u korelaciju stave troškovi obveznog provođenja svih zaštitnih mjera i korisni efekti u proizvodnji i radu HES Kosinja, koji bi, počne li njegova gradnja 2019. godine, trebao biti dovršen do kraja 2025. godine.

Izvor: zelenenovine.com